

A budapesti Kir. m. Pázmány Péter
Tudományegyetem tekintetes Jog- és
Államtudományi Karához

Dr. Kolosváry Bálint

egyetemi ny. r. tanár

bíráló jelentése

dr. Meznerics Iván
magántanári képesítése
tárgyában.

Az 1001/1943-44. d. számhoz.

Tekintetes Jog- és Allamtudományi Kar!

Folyó évi március hó 29-én tartott rendes üléséből a Tekintetes Jog- és Allamtudományi Kar — tisztelettel alólirottat megbízni méltóztatott azzal, hogy *dr. Meznerics Ivánnak*, a Magyar Nemzeti Bank ügyészének habilitációs dolgozatait átvizsgáljam és mint második bíráló, azokról véleményes jelentést terjesszek a Tekintetes Kar elébe.

Megbízatásomnak a következőkben óhajtok eleget tenni:

Folyamodó úr magántanári képesítését „*A pénztartozások joga, különös figyelemmel a devízajogra*“ tárgykörből kéri és képesítésének alapjául „*A pénztartozások joga és a devízajog*“ című monographiáját jelöli meg. Folyamodó több mint egy évtizedes irodalmi tevékenysége folyamán sok kisebb-nagyobb tanulmányára, értekezésére és szakfolyóirati cikkére is hivatkozhatik és kiforrott, kész jogászként méltán igényelheti, hogy kiváló képességeit és széleskörű tudását katedrán is érvényesíthesse. Karunknak egyébként módjában állott, hogy *Meznerics Iván* kibontakozó tehetségét lépésről-lépésre figyelemmel kísérhesse — és ma —, amikor magántanári képesítése ügyében fog határozatot hozni — azzal a megnyugvással teheti azt, hogy folyamodó a hozzákötött reménységek tekintetében csalódást nem okozott.

A kérvényhez csatolt kisebb, de részben igen terjedelmes, illetőleg a választott tárgykörhöz kevésbé hozzáismuló egyéb munkákról és dolgozatokról a következőkben kívánok megemlékezni:

1. Első szárnypróbálgatásaként megemlítem folyamodónak azt a kis cikkekcskáját, mely a *Jogállam* 1932. évi évfolyamának 3—4. füzetében látott „*Adalékok a XVIII. század megyei büntető eljárásához*“ címen napvilágot. Nyomon követte e bemutatkozását „*A megyei büntető igazságszolgáltatás a XVI—XIX. században*“ című 137 oldalas jogtörténeti tanulmánya, mely az *Eckhart* professzor jogtörténeti szemináriumának szigorú rostáján ment át és mint a szeminárium 1. számú kiadványa jelent meg. Az, ami e dolgozathoz kiviláglik, az a jogtörténeti szemléletnek és kritikának a szelleme, mely nélkül a legkiválóbb tételes jogászról is könnyen el lehetne mondani — *mutatis mutandis* — a Luther-féle igét.

„ — *ein Jurist, der nichts ist denn ein Jurist, ein arm Ding ist.*“

Időrendben követi a tárgyban való nagy divergenciával, előbbieket:

2. Az „*Egy új német devízamagánjogi törvény*“ című háromhasábnyi ismertető cikk, mely a *Kereskedelmi Jog* című folyóirat 1937-es évfolyamában jelent meg.

3. Továbbá: „*A magyar közigazgatás szervei 1867—1937*“ című 447 oldalas összefoglaló mű, mint a *Magyary* professzor-féle 1937-ben megjelent 21. számú kiadványa. Anyagát lexikális rendszerben közli, gyűjtéményes jellegű vállalkozás, melyet szerző és szerzőtársa, *Torday Lajos* nagy szorgalommal és megközelítő teljességgel dolgozott fel.

4. A közigazgatási jog tárgyköréből való folyamodónak „*A német*

közigazgatás feladatai a négyéves terv végrehajtásában című 13 oldalas kisebb tanulmánya is, melyben élesen kidomborítja azt a szoros kapcsolatot, mely a négyéves tervben a közigazgatási és közgazdasági szempontokat egymással összeszövi. (Megjelent a *Közigazgatástudomány* 1938-iki évfolyamában.)

5. Ugyancsak a *Közigazgatástudományban* közölte szerző (1939-iki évfolyam 5. szám) „*A német gazdasági újjáépítés finanszírozásának eszközei*” című értekezését, melyben írói egyéniségének egy új vonása — a pénzügyi szakember kezd kiszíneződni és kialakulni.

6. „*Közigazgatás és közgazdaság*” című dolgozatában szerző a két fogalomkör divergentiáját és ennek ellenére fennálló szoros kapcsolatait és különösebben az állami intervencionizmus problémáját vizsgálja. (Megjelent különlenyomatban 1940.)

7. „*A devízaforgalom szabályozása Magyarországon*” című gyűjtéményes munkájában szerző az érvényben lévő kormányrendeletek és a Magyar Nemzeti Bank körlevelei alapján összeállította, rendszerezte — többek közreműködése mellett — a sokféle szétszórt materiát s ezzel a devíza-jog kutatóinak kezébe igen hasznos segédkönyvet adott. Hasonló célokra szolgál.

8. Dr. Klug Emillel együtt összeállított és német nyelven megjelent „*Das Devisenrecht in Ungarn*” című 1942. évi kiadványa.

9. Következő munkáját az eddigiek fölé emelve kell érdemesítenem. Címe: „*A pénztartozások lerovásának jogszabályai az új olasz kötelmi jogban, figyelemmel Grosschmid tanaira.*” Eredetileg jogászegyleti előadás-ként hangzott el, majd a *Jogászegyleti értekezésekben* látott napvilágot, (Budapest, 1943.) Ez a kis tanulmány mintegy előfutárja a habilitációs monographiának és értékes különösen abban a részben, melyet szerző Grosschmid tanításainak ismertetésére szánt.

10. Gyakorlati célokra szolgál szerzőnek Limbek Bélával együtt összeállított és magyarázatokkal ellátott gyűjtéményes munkája, mely az új „*Aranyrendelet*” és vele kapcsolatos intézkedések anyagát foglalja magában.

11. A *Gazdasági Jog* különlenyomataként csatolja végül szerző „*A munkajogi kondifikáció kérdéséhez*” című kisebb közleményét, melyben azt fejti ki, hogy a munkajog általános elveinek és intézményeinek külön rendszerben (kódexben) való szabályozását ezidőszert sem indokoltnak, sem szükségesnek nem tartja. Igaza van, mert a mai válságos idők és a velük járó rendkívüli viszonyok mindenre alkalmasabbak, mint éppen a munkajogkódexben leendő megrögzítésre. (Budapest, 1943.)

Bírálatársam véleményes javaslatában a kisebb dolgozatok között oly cikkekről és értekezésekről is megemlékezik (értékállandósági problémák), melyeket az iratok között nem találtam és így azokra reflektálnom nem állhatott módomban.

Áttérve ezután a habilitáció alapjául szolgáló monographiára, jelentem a Tekintetes Karnak, hogy szerző úr tudományos anyagát hat fejezetben rendszerezi és tárgyalja. Az I. fejezet a magyar devíza-jog kialakulásával és rendszerével, a II. fejezet a devíza-joggal és a pénztartozások kirovásával, a III. a devíza-joggal és a pénztartozások lerovásával, a IV. a devíza-joggal és az idegen pénznemben meghatározott pénztartozások átszámításával s egyben a valutazáradékok kérdésével, az V. végül a devíza-joggal és egyéb értékállandósági záradékokkal, valamint a pengőkötelmek valorizációjával foglalkozik.

Amit e hat fejezetben feldolgozva kapunk, hatalmas és nem egy részében még forrongó matéria, sok útvesztővel és ellentmondással teli. Szerző úr azonban egyetlen problémáját sem kerüli el, valamennyivel szembenéz, nem elégszik meg a kérdések egyszerű exponálásával, hanem erős kritikai érzékkel és éles okfejtéseivel mindig pozitív megoldásokra törekszik. Célja megvizsgálni és kikutatni azoknak a jogszabályoknak a pénztartozásokra gyakorolt kihatását, amelyek a külfölddel való fizetési forgalmat és a külföldi fizetőeszközök, specialiter az aranynek forgalmát korlátozzák. Vizsgálatai sokfelé ágazódnak szét s az eldöntendő kérdések egész láncolata sorakozik fel a kutató előtt. Így a pénztartozások külföldi pénznemben való *kiróvása*, az *effektív teljesítés* kikötésének lehetősége, az *értékállandósági záradékok* alkalmazhatósága. Továbbá a pénztartozások *leróvásának* problémái, a mindenkori törvényes (valuta) pénz szerepe a pengőkövetelések felértékelése és mindezt követőleg a külföldi pénznemben kiróvott pénztartozások hazai pénzre való *átszámításának* bonyodalmas és véglegesen még ma sem elintézett és ezért nem eliminálható kérdései stb.

Feladatomon túlesőnek tekintem, Tekintetes Kar, hogy folyamodó kötetének minden paragrafusán és fejezetén végigmenve, jelentésemet a részletkérdések tömkelegébe süllyeszem el. Bizonyos, hogy habilitációs munkája formailag és lényegileg a képesítési szabályzat követelményeinek a legteljesebb mértékben mindenben megfelel és ezért visszautalva a jelentésem első részében már mondottakra is: tisztelettel javasolom, hogy *dr. Meznerics Iván* úrnak irodalmi munkáit méltóztassék a magántanári képesítés tudományos előfeltételeiül elfogadni és őt az eljárás további fokára, a szóbeli kollokviumra bocsátani.

Budapest, 1944. szeptember 8.

A Tekintetes Kar készséges szolgája:

Dr. Kolosváry Bálint s. k.

egyetemi ny. r. tanár.